

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук СЕМЕНОВА ЄВГЕНА ІВАНОВИЧА на дисертаційну роботу РАЧИНСЬКОГО СЕРГІЯ ВОЛОДИМИРОВИЧА на тему «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку на Україні», представлену до захисту в разову раду Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України», що утворена згідно наказу директора № 44 від 22.03.2023 р. на підставі рішення Вченої ради № 4 від 17.03.2023 р. з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія

1. Ступінь актуальності обраної теми

Згідно ст. 65 Конституції ч. 1 ст. Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу" та п. 1 ст. 3 Указу Президента України, проводиться обов'язковий строковий призов громадян України на військову службу з 20, а за власним бажанням з 18 років. при цьому, однією із визначальних вимог і умов їх ефективного професійного навчання військовій справі і виконанням службових обов'язків є наявність повноцінного здоров'я як загально-медичного так і стоматологічного.

У той же час необхідно відзначити, що цілеспрямованого обстеження осіб призовного віку, на предмет потреби в зубопротезній допомозі за всі роки незалежності України не проводилося. Проведені Лабунцем В.О. та ін. авторами обстеження потреб населення України різних вікових груп та регіонів проживання, в ортопедичній допомозі не дають об'єктивної картини щодо потреб у цьому виді допомоги осіб, які призиваються на строкову службу. Даний факт пов'язаний з тим, що з об'єктивних причин, більшість призовників на строкову військову службу проживають не в обласних центрах, де і проводилися обстеження (м. Одеса, М. Івано-Франківськ), а в сільській місцевості. За даними Камалова Р. Х., Луничевої Н. В. у військовослужбовців строкової служби спостерігається велика кількість дефектів зубних рядів, що вимагають ортопедичного лікування (72,3% за даними Камалова Р. Х.). Треба відзначити, що проведені дослідження не

носили систематичний характер і проводилися без урахування регіону проживання військовослужбовців до призову на строкову службу.

Таким чином, метою даного дослідження є підвищення рівня надання стоматологічної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку шляхом визначення величини захворюваності, інтенсивності прояву, прогнозу розвитку, стану надання, величини потреби, забезпеченості та ступеню задоволеності в основних видах ортопедичного лікування, а також розробки спрямованих пропозицій щодо докорінного її поліпшення на підстав проведення стоматологічних оглядів в найбільш характерних медико-географічних регіонах України серед чоловіків, що призиваються на строкову службу.

2. Оцінка наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача

В роботі дисертантом було поставлено шість завдань, які направлені на визначення величини розповсюдженості та інтенсивності клінічного прояву основних стоматологічних захворювань, що потребують ортопедичного лікування у осіб призовного віку у різних медико-географічних регіонах нашої країни; встановлення стану ортопедичної допомоги у даній категорії населення країни, визначення величини потреби, забезпеченості і розрахування рівня їх задоволеності в основних видах зубних протезів; проведення порівняльної характеристики стоматологічної ортопедичної захворюваності та об'єму наданої і необхідної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку до збройних сил України, у різних медико-географічних регіонах нашої країни; надання прогнозу розвитку стоматологічної ортопедичної захворюваності у даній категорії населення країни на перспективу, при умові збереження існуючої системи організації й планування стоматологічної допомоги; розрахування та доказово доведення показників економічної доцільності обов'язкового раннього ортопедичного лікування як для осіб призового віку так і для бюджету збройних сил України та переконливого обґрунтування медичної соціальної економічної доцільності взяття їх на плановий активний диспансерний облік та подання пільгового протезування; запропонування низки медичних, соціальних і правових заходів щодо корінного реформування стоматологічної

ортопедичної допомоги призовника до збройних сил України у практичній охороні здоров'я у масштабах країни.

На основі аналізу даних дослідження, що повністю відображають завдання, які перед собою поставив автор дисертаційної роботи, аналізу отриманих результатів, співставляючи їх з віддаленими фактами, описаними в фаховій літературі вважаю, що науковий рівень дисертації за описаними ознаками є високими і відповідає критеріям степеня доктора філософії.

Науковий рівень наведених публікацій не викликає сумнівів. З матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових робіт, з них 6 статей у наукових фахових виданнях України групи Б, 1 стаття у науковому фаховому виданні України групи А, 3 статті у наукових виданнях Польщі, 1 огляд літератури, 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій. Кожен розділ власних результатів дисертаційної роботи, а також розділ "Матеріали та методи" та "Узагальнення отриманих результатів" підтверджуються відповідними публікаціями. Статті написані чітко та повністю відображають зміст рукопису дисертації.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

За матеріалами проведених досліджень була вперше у нашій праці встановлена величина розповсюженості стоматологічної ортопедичної захворюваності, інтенсивності її клінічного прояву, визначено стан та надання ортопедичної допомоги і рівень задоволеності в основних видах зубних протезів у чоловіків призовного віку, а також надано прогноз розвитку ортопедичної захворюваності на перспективу в різних медико-географічних регіонах України. Встановлено пряму залежність величини розповсюженості і особливо, інтенсивності клінічного прояву, основних стоматологічних захворювань від медико-географічного регіону проживання даної категорії населення і соціального стану. Визначено більш значну величину розповсюженості і інтенсивності розвитку стоматологічної ортопедичної захворюваності у осіб призовного віку західного регіону нашої країни у порівнянні з південним.

Доведено, що при проведенні епідеміологічних досліджень, більш об'єктивними і обґрунтованими показниками стану ортопедичної захворюваності є не величина її розповсюдженості, а інтенсивність її клінічного прояву, що набуває вирішального значення при плануванні ортопедичної допомоги даній категорії населення у різних медико-географічних регіонах країни.

Встановлено, що рівень захворюваності, особливо інтенсивності прояву серед даної категорії населення значно вищий у сільській місцевості у порівнянні з міським населенням. Автор довів, що згідно структури дефектів зубних рядів, як серед міського так і сільського населення у даному віці і статі, в обох регіонах спостерігається у переважній більшості дефекти з відсутністю 1-го зуба, при цьому більшість видалених зубів складають шості жувальні зуби.

Також встановлено, що незалежно від медико-географічного регіону і соціального статусу даних осіб, переважна кількість зубів зі зруйнованою коронковою частиною і твердих тканин, які потребують ортопедичного лікування, становлять також шості жувальні зуби. Встановлена значна величина потреби осіб призовного віку в основних видах зубних протезів і вкрай незначна кількість виготовлених, незалежно від регіону їх проживання. Доведено вкрай незначну кількість обстежених повністю забезпечених ортопедичною допомогою. Прогнозовано, що при збереженні теперішньої ситуації, надання ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку, об'єм зубних протезів, будуть потребувати виготовлення значно зросте серед міського і сільського населення як західного так і південного регіону. Доказово доведено економічну доцільність проведення раннього ортопедичного лікування зруйнованої коронкової частини твердих тканин та дефектів зубних рядів у молодому віці, яка дозволяє знизити загальну вартість ортопедичних, хірургічних і терапевтичних втручань на додаткову перед протезну підготовку.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація Рачинського Сергія Володимировича є цільною і завершеною науковою працею, яка ґрунтується на основі репрезентативної

сукупності необхідної кількості обстежених осіб, необхідних для отримання статистично достовірних результатів. Частота виникнення дефектів зубних рядів у допризовників у збройні сили України, частота виникнення при цьому вторинних зубо-щелепних аномалій і деформацій, їх об'єм й структура, ступінь потреби й забезпеченості даної категорії людей в ортопедичній допомозі, встановлювалась тільки їх середня арифметична величина на 1000 населення відповідно вікової групи, що притаманне для подібних досліджень. Ступінь утворення зубо-щелепних аномалій і деформацій, швидкість патологічного нахилу опорних зубів, та видвиження зубів антагоністів у зону видалених зубів, розрахування та умови використання середньої помилки їх середньоарифметичної величини з використанням комп'ютерних систем у пакетах "Statistica - S" та t - критерію Ст'юдента.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Автор в дисертаційній роботі показав високий науковий і методичний рівень виконання дослідження. Було проведено детальний аналіз публікацій за темою дослідження. Визначені задачі дослідження є обґрунтованими і мають величезне практичне значення. Для вирішення задач дослідження дисертант застосовував достатню кількість обстежених, експертна оцінка яких проводилась за допомогою "Діагностичних карт обстеження стоматологічного ортопедичного (ортодонтичного) хворого". Всі поставлені задачі вирішені в дисертаційному дослідженні. В процесі роботи дисертант оволодів методами обстеження, проведення експериментальної оцінки залеченого матеріалу, та його статистичної обробки.

З моєї точки зору, робота виконана на високому рівні. Рачинський С. В. продемонстрував необхідні навички самостійного вдумливого дослідження.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Встановлено різну величину розповсюдженості і інтенсивності клінічного розвитку стоматологічних захворювань, що потребують ортопедичного лікування у чоловіків призовного віку в найбільш характерних медико-географічних регіонах нашої країни. Обґрунтовано необхідність диференційного підходу до планування даної медичної

допомоги і, у тому числі враховувати фінансову складову, при введенні їм гарантованої державної пільгової допомоги. Доведено необхідність налаштувати, з цілю профілактики вторинних зубощелепних аномалій і деформацій, активний диспансерний облік і проводити раннє протезування. Доведено необхідність термінового реформування системи організації й планування з урахуванням фінансової складової на державному рівні у чоловіків призового віку.

Отримані матеріали дослідження та запропоновані рекомендації впроваджені й використовуються в медичній та клінічній діяльності кафедри ортопедичної стоматології та кафедри післядипломної освіти Інституту стоматології ІФНМУ, відділенні ортопедичної стоматології ДУ "ІСЦЛХ НАМН", кафедри ортопедичної стоматології ХНМУ, кафедри ортопедичної стоматології ЛНМУ імені Данила Галицького. З моєї точки зору дисертаційна робота має велике теоретичне й практичне значення.

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Отримані данні дозволяють обґрунтовано пропонувати Верховній Раді України і Кабінету Міністрів України за погодженнями з міністерством фінансів і Міністерством економіки, відповідно до статті 7 основ законодавства України про охорону здоров'я, опрацювати Закон про надання призовникам до Збройних сил України безкоштовної та негайної зубопротезної допомоги по деяким видам зубних протезів. Опрацювати, узгодити і затвердити міру відповідальності гілок влади про сумісну відповідальність з надання стоматологічної допомоги даній категорії населення нашої країни.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Дисертаційне дослідження Рачинського Сергія Володимировича містить посилання на першоджерела цитованої інформації. Виконано усі вимоги щодо прав на інтелектуальну власність. Надано нову інформацію щодо використаних методик і їх першоджерел. Наявність порушень академічної доброчесності в дисертаційному дослідженні Рачинського С. В. не виявлено.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження Рачинського С.В. "Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку на Україні", що було подано на захист до разової ради на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія, є самостійною, закінченою науковою працею, виконаною під керівництвом член-кореспондента НАМН України, доктора медичних наук, професора Шнайдера С.А., вирішує актуальне завдання – підвищення рівня надання стоматологічної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку шляхом визначення величини захворюваності, інтенсивності прояву, причину розвитку, стану надання, величини потреби, забезпеченості та ступеню задоволеності в основних видах ортопедичного лікування та розробки спрямованих пропозицій щодо докорінного її поліпшення на підставі проведення стоматологічних оглядів в найбільш характерних медико-географічних регіонах України серед міського і сільського населення.

Дисертаційна робота за актуальністю, новизною, обсягом клінічного матеріалу, методологічним рівнем, теоретичною новизною і практичною значимістю, ступенем обґрунтованості і достовірності наукових положень відповідаю вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор, Рачинський Сергій Володимирович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Рецензент:

старший науковий співробітник
консультативно-поліклінічного відділу
ДУ «ІСЦЛХ НАМН»,
доктор медичних наук

Євген СЕМЕНОВ